

ห้องสมุดไร้หนังสือ เรียกว่าห้องสมุดได้จริงหรือ Bookless Library Can be Called Library?

โชติมา วัฒนะ*

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับห้องสมุดไร้หนังสือ ซึ่งเป็นห้องสมุดแห่งอนาคตที่กำลังได้รับความสนใจจากสถาบันบริการสารสนเทศ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิตนักศึกษาและบรรณารักษ์ โดยได้นำเสนอเนื้อหาในประเด็นที่เกี่ยวกับความหมาย ลักษณะของห้องสมุดไร้หนังสือ ตัวอย่างห้องสมุดไร้หนังสือ รวมถึงความเป็นไปได้ในการนำมาประยุกต์ใช้ในห้องสมุดประเทศไทย

คำสำคัญ : ห้องสมุดไร้หนังสือ ห้องสมุดดิจิทัล ห้องสมุด

Abstract

The article presents the concept of bookless library, Future library, which is gaining the attention of Information service institute, scholars, researchers, students, and librarians. The article describes its definition, characteristics, a sample and implementation in the library in Thailand.

Keywords : Bookless Library, Digital Library, Library

บทนำ

เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตเป็นอย่างมาก ไม่มีใครที่จะปฏิเสธการเข้าถึงเทคโนโลยีได้ คนในสังคมต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตพร้อมทั้งเตรียมรับมือกับเทคโนโลยีที่จะขยายตัวเข้ามาสู่ชีวิตประจำวันซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต การปฏิบัติงาน การศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น ห้องสมุดเดิมเป็นสถาบันบริการสารสนเทศที่ประกอบด้วยทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์จำนวนมากเป็นแสนเป็นล้านชื่อเรื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ห้องสมุดมีความจำเป็นต้องจัดหา

---

* อาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ทรัพยากรสารสนเทศหรือหนังสือมารองรับความต้องการของผู้ใช้บริการที่หลากหลายกลุ่มอายุ หลากหลายอาชีพ และหลากหลายสาขาวิชาทำให้ห้องสมุดกลายเป็นสถานที่ที่รวบรวมทรัพยากรสารสนเทศเป็นจำนวนมากและเป็นแหล่งความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง แต่เนื่องจากจำนวนทรัพยากรสารสนเทศที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกวัน ประกอบกับพื้นที่ในการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศมีจำนวนเท่าเดิมอีกทั้งเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อห้องสมุด ห้องสมุดจึงต้องหาแนวทางแก้ไขโดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการจากทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นตัวเล่มมาเป็นทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้น เพื่อการเข้าถึงที่สะดวก รวดเร็ว และสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา ขอเพียงคุณเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ และเพื่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ บทความนี้จะนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับห้องสมุดไร้หนังสือในประเด็นต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจและกำลังศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ที่เรียกได้ว่าเป็นห้องสมุดแห่งอนาคต

ห้องสมุดไร้หนังสือคืออะไร

ห้องสมุดที่เรารู้จักตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเมื่อพูดถึงคำว่าห้องสมุดเรานึกถึงภาพบรรณารักษ์สวมแว่น ชั้นหนังสือที่วางเรียงรายอยู่เป็นจำนวนมาก ความเงียบภายในห้องสมุดบวกกับการห้ามนำอาหารและเครื่องดื่มเข้ามารับประทานก็ทำให้กลุ่มคนจำนวนไม่น้อยไม่อยากจะเข้าใช้บริการแล้ว ห้องสมุดเป็นแหล่งที่รวบรวมความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ ที่เราสามารถเข้าไปค้นคว้าหาความรู้หรือเพื่อความเพลิดเพลิน บันเทิงใจจากตัวเล่มของหนังสือ วารสาร นิตยสาร และอื่นๆ อีกมากมาย

ห้องสมุดไร้หนังสือ (Bookless Library) เป็นห้องสมุดที่ปราศจากหนังสือที่เป็นตัวเล่ม ในปี ค.ศ. 2009 ซูซาน อี.เทอริน (Suzanne E. Thorin) ผู้อำนวยการห้องสมุดมหาวิทยาลัยชิคาโกส์ รัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ได้กล่าวถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการของห้องสมุดเพื่อที่จะรองรับศตวรรษที่ 21 ซึ่งปัจจุบันหนังสือในห้องสมุดเสื่อมสภาพลงไปมาก พร้อมกับการเจริญเติบโตขึ้นเรื่อยๆ ของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลต่อการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ การอ้างอิง หนังสือที่เปลี่ยนรูปแบบไปเป็นอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงเนื้อหาของสารสนเทศที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ อีกทั้งเทคโนโลยีอื่นๆ ที่ทำให้มองเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อทางห้องสมุด ห้องสมุดต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อที่จะรองรับนักวิชาการสมัยใหม่ สาขาวิชาที่เกิดขึ้นใหม่ในสภาพแวดล้อมแบบออนไลน์ การทำงานที่ไม่ใช่ลำดับขั้นแต่เป็นการทำงานร่วมกัน พร้อมทั้งเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอมหาวิทยาลัยได้เริ่มทำการเคลื่อนย้ายหนังสือในห้องสมุดออกจากสถานที่จัดเก็บเนื่องจากพื้นที่จำนวนจำกัดและความต้องการใช้ตัวเล่มลดน้อยลง สิ่งที่เป็นสำหรับห้องสมุดในตอนนี้คือการบอกรับทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบดิจิทัลที่ราคาไม่แพงริชาร์ด อี. ลูเซ่ (Richard E. Luce) ผู้อำนวยการห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอมโมรี สหรัฐอเมริกา ไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนรูปแบบจากทรัพยากรสารสนเทศจากตีพิมพ์เป็นออนไลน์ เนื่องจากหากไม่มีทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสิ่งตีพิมพ์ห้องสมุดก็จะเลิกเป็นห้องสมุด ซึ่งปัจจุบันก็ยังมีกรณีถกเถียงในเรื่องของห้องสมุดไร้หนังสือเป็นจำนวนมาก เนื่องจากการปรับเปลี่ยนครั้งยิ่งใหญ่ของวงการห้องสมุด(Kolowich, 2009, Online)

ลักษณะของห้องสมุดไร้หนังสือ

ห้องสมุดไร้หนังสือไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนหรือตายตัว กล่าวคืออาจเป็นการรวมรูปแบบจากห้องสมุดดิจิทัล (Digital Library) ซึ่งเป็นคำที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายเพราะให้ความหมายกว้างกว่าคำว่าห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Library) และห้องสมุดเสมือนจริง (Virtual Library) เนื่องจากคำว่าอิเล็กทรอนิกส์โดยมากเน้นที่เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการกับสารสนเทศส่วนคำว่า เวอร์ชวล (Virtual) เน้นที่สถานะเสมือนจริงที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่ไม่ใช่ทางกายภาพ ขณะที่คำว่า ดิจิทัลหมายถึง สารสนเทศที่อยู่ในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ (น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2542) ลักษณะของห้องสมุดไร้หนังสือจะไม่มีหนังสือที่ตีพิมพ์ แต่จะเป็นการรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลทั้งหมดตั้งแต่วรรณกรรม หนังสือ วารสาร นิตยสาร งานวิจัย เป็นต้น ส่วนใหญ่มักจะใช้พื้นที่ที่เคยให้บริการหนังสือเปลี่ยนมาเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์สาธารณะ เครื่องอ่านหนังสือ (e-readers) และนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการให้บริการและผลิตสื่อ ซึ่งสื่อดิจิทัลเป็นการปรับเปลี่ยนการสื่อสารทางวิชาการ การให้บริการที่หลากหลายสาขาวิชา การวิจัย ซึ่งห้องสมุดจะสามารถตอบโจทย์ผู้ใช้บริการได้หากปรับเปลี่ยนรูปแบบมาเป็นห้องสมุดไร้หนังสือ(HusnaHag, 2012, online)

ตัวอย่างห้องสมุดไร้หนังสือ

ตัวอย่างที่ 1 Biblio Tech เป็นห้องสมุดแห่งแรกที่ไม่มียืมหนังสือ เป็นห้องสมุดของเมืองเบกซา ในซานอันโตนิโอรัฐเท็กซัส มีพื้นที่ขนาด 4,989 ตารางฟุตการตกแต่งจะเน้นถึงความไฮเทคซึ่งมองดูเผินๆ บรรยากาศจะคล้ายๆ กับร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ภายในประกอบไปด้วยคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะจาก Apple จำนวน 50 เครื่อง เครื่องคอมพิวเตอร์วางตั้ง (Lap top) 25 เครื่องและแท็บเล็ตพีซี (Table PC) อีก 25 เครื่อง ยังคงความเป็นห้องสมุดคือบรรยากาศที่เรียบง่าย Biblio Tech รวบรวมหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) กว่า 10,000 เล่ม ให้บริการอ่านหนังสือในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ภายในห้องสมุด และสามารถยืมหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไปอ่านได้เป็นเวลาสองสัปดาห์โดยการโหลดหนังสือเข้าเครื่องอ่านหนังสือหรือแท็บเล็ตพีซีของตนเอง อีกทั้งยังมีบริการให้ยืมตัวเครื่องอ่านหนังสือ และห้อง ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (Study Room) เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาได้ใช้บริการ

ภาพที่ 1 บรรยากาศจำลองใน Biblio Tech ซานติเอโก สหรัฐอเมริกา

ที่มา : (Mike Flacy, 2013 , Online)

ผู้พิพากษา เนลสัน วูล์ฟ (Nelson Wolff) เป็นผู้ริเริ่มโครงการนี้กล่าวว่า “เราต่างรู้ว่าโลกได้เปลี่ยนแปลงไปทุกวัน ผมเองก็อ่านหนังสือเล่มและยังรักหนังสือเล่มอยู่ ผมว่ามันน่าจะเป็นเรื่องดีมากที่สุดที่เราได้นำเทคโนโลยีมาให้บริการแก่ชุมชนของเรา” ซึ่งเนลสันวูล์ฟได้แรงบันดาลใจมาจากหนังสือที่ได้รับความนิยมเกี่ยวกับชีวประวัติของ สตีฟ จ๊อบส์ (Steve Jobs) ที่เขียนโดย วอลเตอร์ ไอแซคสัน (Walter Isaacson) สำหรับห้องสมุด BiblioTech นี้จะมีต้นทุนในการบริหารจัดการต่ำกว่าห้องสมุดที่เต็มไปด้วยหนังสือกระดาษเพราะใช้คนในการดูแลน้อยกว่า รวมถึงต้องการพื้นที่น้อยกว่าอย่างเห็นได้ชัด โดย BiblioTech ถูกสร้างในย่านที่มีประชากรกว่า 63% เป็นชาวลาตินอเมริกา ซึ่งในบ้านส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ ดังนั้นห้องสมุดแห่งนี้จะเปิดให้ยืมเครื่องอ่านหนังสือราคาประหยัดกลับบ้านได้ด้วย เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการอ่านได้สะดวกขึ้น ในขณะเดียวกัน คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดยังเปิดให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ง่ายขึ้น และหลายๆ คนได้เริ่มเขียนบล็อก(Blog) ของตัวเองเป็นครั้งแรกที่นี่

(Thai Publisher, 2557,ออนไลน์ ; Josh Sanburn, 2013, Online ; Chyutopia, 2556, ออนไลน์)

ภาพที่ 2 หน้าจอหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของห้องสมุด Biblio Tech
ที่มา : (new.com.au , 2014 , Online)

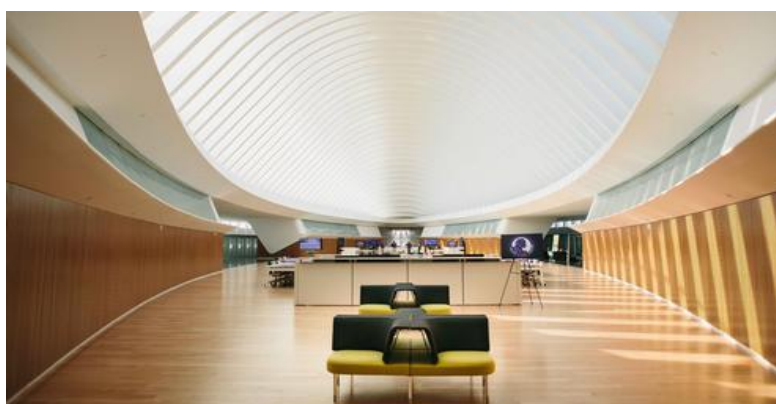

ภาพที่ 3 พื้นที่ให้บริการ ของห้องสมุด Biblio Tech
ที่มา : (Vnews.com , 2014 , Online)

ตัวอย่างที่ 2 Florida Polytechnic University เป็นมหาวิทยาลัยที่ให้บริการห้องสมุดดิจิทัลเต็มตัว โดยประกอบด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประมาณ 135,000 ชื่อเรื่อง มีระบบที่ใช้ในการเข้าถึงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จากระบบของ State University System's Interlibrary Loan Program ซึ่งทางมหาวิทยาลัยต้องการให้นักศึกษาใช้บริการในรูปแบบดิจิทัลมากกว่า มีพื้นที่ขนาด 11,000 ตารางฟุต ตั้งอยู่ในอาคารสีขาวออกแบบเป็นรูปโดมขนาดใหญ่ พื้นที่โล่งให้บรรยากาศสบาย ไม่อึดอัด ตามแบบของสถาปนิกชาวสเปนชื่อ ซานติเอโก คาลาทราวา (Santiago Calatrava) บริเวณภายในถูกจัดสัดส่วนไว้อย่างสวยงามประกอบไปด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โต๊ะทำงานและจุดให้บริการในการอ่านที่สะดวกสบายโดย แคทลีน มิลเลอร์ (Kathryn Miller) ผู้อำนวยการห้องสมุดกล่าวว่า “ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการอ่าน การค้นคว้าและการจัดการเอกสารดิจิทัลเป็นเรื่องสำคัญมาก ห้องสมุดของเราได้รับออกแบบขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีความคุ้นเคยต่อการใช้เทคโนโลยีเหล่านี้” ห้องสมุด Florida Polytechnic University (Alison Flood, 2014, Online)

ภาพที่ 4 บรรยากาศภายในห้องสมุด Florida Polytechnic University 1
ที่มา : (Letitia Stein, 2014, Online)

ภาพที่ 5 บรรยากาศภายในห้องสมุด Florida Polytechnic University 2
ที่มา : ที่มา : (Letitia Stein, 2014, Online)

ตัวอย่างที่ 3 Welch Medical Library มหาวิทยาลัยจอห์นฮอปกินส์ มหาวิทยาลัยเอกชน ในสหรัฐอเมริกา มีชื่อเสียงในด้านการแพทย์ สาธารณสุขและการพยาบาล ได้ปรับรูปแบบเป็นการให้บริการแบบห้องสมุดไร้หนังสือในปี ค.ศ. 2012 ภายใต้แนวความคิดที่ว่า เราได้มองไปที่แนวโน้มของการใช้อาคารที่ลดลง การใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นตัวเล่มลดลง ในขณะที่เดียวกันก็เพิ่มการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบออนไลน์มากยิ่งขึ้นแนนซี ร็อดเดอร์(Nancy Roderer) ผู้อำนวยการห้องสมุดได้ให้สัมภาษณ์ในวารสารห้องสมุดในปี ค.ศ. 2012 ว่า สิ่งในห้องสมุด Welch Medical Library ทำไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้องสำหรับห้องสมุดอื่นๆ แต่เป็นสิ่งที่ถูกต้องสำหรับห้องสมุดเรา (Pat Tully, 2013 , Online)

ภาพที่ 6 บรรยากาศภายในห้องสมุด Welch Medical Library
ที่มา : (Pat Tully, 2013 , Online)

ภาพที่ 7 ที่นั่งอ่านภายในห้องสมุด Welch Medical Library
ที่มา : (Pat Tully, 2013 , Online)

ความเป็นไปได้ในการนำ bookless มาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย

ในปัจจุบันรูปแบบของห้องสมุดในประเทศไทยได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบไปตามยุคตามสมัยเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ การปรับปรุงพื้นที่ในการอ่าน บรรยากาศภายในและภายนอกห้องสมุด การนำร้านกาแฟเข้ามาไว้ในห้องสมุด การให้บริการแบบอิเล็กทรอนิกส์มากยิ่งขึ้น แต่ก็ยังไม่มีห้องสมุดใดที่เป็นห้องสมุดที่ไร้หนังสือเต็มรูปแบบ เพียงแต่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการมากยิ่งขึ้นเช่น ห้องสมุดวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบเพื่อตอบสนองความพึงพอใจและรูปแบบการใช้งานของผู้ใช้บริการที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ได้มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย (Advanced Technology) เข้ามาตอบสนองความต้องการของการทำงานเป็นกลุ่มหรือการประชุมในห้องสัมมนากลุ่มย่อย และเรียนรู้ผ่านสื่อมัลติมีเดีย ตลอดจนพื้นที่สื่อบันเทิง พื้นที่อ่านหนังสือ และที่พักผ่อน พบปะสังสรรค์ เพื่อเสริมสร้างความคิด และการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาคณะ พัฒนาการศึกษเพื่อสังคมไทยตามวัตถุประสงค์ของกองทุนนวัตกรรม วิศวกรรมศาสตร์ (ไทยรัฐออนไลน์, 2558, ออนไลน์)

อุทยานการเรียนรู้ (TK Park) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2547 โดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างสรรค์แหล่งการเรียนรู้เพื่ออนาคต โดยเน้นการปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และการแสวงหาความรู้ในบรรยากาศการเรียนรู้ที่ทันสมัย รวมทั้งให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกระจายความรู้ และเป็นแหล่งข้อมูลสาธารณะที่ง่ายในการเข้าถึง และสะดวกในการใช้เพื่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ตลอดชีวิตห้องสมุดที่นี่ ไม่ใช่เพียงเป็นสถานที่เก็บหนังสือเท่านั้น ยังสร้างสรรค์พื้นที่ที่เรียกว่า “อุทยานการเรียนรู้ต้นแบบ” อันเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างปรากฏการณ์มหัศจรรย์ในหมู่เยาวชน และผู้ที่รักการอ่านทุกคนด้วยประสบการณ์การเรียนรู้ที่ไม่มีขีดจำกัด ในรูปแบบของ “ห้องสมุดมีชีวิต” ที่ประกอบไปด้วยหนังสือและสื่อครบครันทันสมัย เหมาะสำหรับผู้เฝ้าหาความรู้ไม่อยู่นิ่ง (TK Park, 2557, ออนไลน์)

ห้องสมุดนิดา (Nida Library) หรือสำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เป็นห้องสมุดที่นำเอาเทคโนโลยีที่สร้างความน่าสนใจมาดึงดูดผู้ใช้บริการ ซึ่งจุดเริ่มต้นของห้องสมุดแห่งนี้ตั้งขึ้นมาพร้อมกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน การวิจัย และการฝึกอบรมแก่อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาของสถาบัน ซึ่งในปัจจุบันห้องสมุดตั้งอยู่บนชั้น 2-4 ของอาคารบุญชนะ อตถการ และถือเป็นห้องสมุดดิจิทัลอย่างสมบูรณ์แบบภายหลังการปรับปรุงแล้วเสร็จเมื่อเดือนเมษายน ปี พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมา โดยมีการนำกระดานฝากข้อมูลแบบดิจิทัลหรือ Digital Memo Board ที่ผู้ใช้บริการห้องสมุดสามารถฝากข้อความให้เพื่อนแบบส่วนตัว คล้ายๆ กับไปแปะกระดาษฝากให้เพื่อนอ่าน และยังมีประกาศข่าวสารจากทางห้องสมุดให้ทุกคนได้รับรู้อย่างทั่วถึง และมีการแสดงผลบนจอสัมผัส (Touch Screen) ที่ตอบโต้กันได้ นอกจากนี้ที่นี่ยังมี Digital Information Noticeboard ที่แสดงข้อมูลต่างๆ ของห้องสมุดผ่านจอสัมผัสขนาดใหญ่ ต่อด้วยส่วนของ Digital Bookshelves เรียกว่าเป็นชั้นหนังสือแบบดิจิทัล ซึ่งทำให้คนที่เข้ามาใช้บริการห้องสมุดสามารถดูได้ว่ามีหนังสือ หรือภาพยนตร์ใหม่ๆ อะไรบ้างในเดือนนี้ มีการแสดงตัวอย่างให้ดู หรือจะสืบค้นข้อมูลหนังสือจากหน้าจอก็ได้ทันที ส่วนที่ E-Book Station ก็สามารถค้นหาหนังสือจากฐานข้อมูลออนไลน์ของห้องสมุด เลือกหนังสือที่ต้องการเพื่ออ่านผ่านหน้าจอได้ด้วย ซึ่งห้องสมุดแห่งนี้ได้เห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยีที่จะนำมาปรับใช้กับห้องสมุด จึงได้นำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยในทุกด้าน เช่น แสกนวิทยานิพนธ์

ของนักศึกษาเข้าไปในระบบแล้วสามารถสืบค้นจากภายนอกได้ มีอินเทอร์เน็ตให้บริการในทุกชั้น หรือที่เห็นชัดๆ ก็คือ การนำข้อมูลต่างๆ มาแสดงผลบนหน้าจอดิจิทัลที่ใช้งานได้ง่ายกว่าสมัยก่อน (หนุ่มลูกทุ่ง, 2555, ออนไลน์)

ห้องสมุดมารวย ห้องสมุดตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2518 เพื่อเป็นแหล่งสารสนเทศด้านตลาดการเงินและการลงทุน ให้บริการแก่ผู้ประกอบการวิชาชีพในธุรกิจหลักทรัพย์ บริษัทจดทะเบียน และบุคลากรในตลาดทุน ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ปรับปรุงรูปลักษณะของห้องสมุดให้มีลักษณะเป็น “ห้องสมุดมีชีวิต” (Living Library) พร้อมเปลี่ยนชื่อเป็น “ห้องสมุดมารวย” เพื่อเป็นเกียรติแก่ ดร.มารวย ผดุงสิทธิ์ กรรมการและผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์ฯ ท่านที่ 5 โดยเน้นเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเงินและการลงทุนที่ทันสมัยและครบวงจร ครอบคลุมผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่หลากหลาย ทั้งตราสารทุน ตราสารหนี้ และตราสารอนุพันธ์ ตลอดจนนวัตกรรมการลงทุนประเภทต่างๆ สำหรับผู้ลงทุน ผู้สนใจลงทุน ผู้ประกอบวิชาชีพในธุรกิจหลักทรัพย์ บริษัทจดทะเบียน และบุคลากรในตลาดทุน ตลอดจนนักเรียน นิสิตนักศึกษา และบุคคลทั่วไป โดยให้บริการทรัพยากรหลากหลายรูปแบบ ประกอบด้วยหนังสือ ตำราวิชาการ วารสาร นิตยสาร สื่อโสตทัศนวัสดุ รวมถึงบริการอินเทอร์เน็ตเอกลักษณ์สำคัญที่ทำให้เป็นห้องสมุดมีชีวิตคือ การจัดกิจกรรมให้ความรู้เป็นประจำทุกเดือน ทั้งในด้านการเงิน การลงทุน การบริหารธุรกิจ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้แสวงหาความมั่นคงและอิสรภาพทางการเงิน ตลอดจนการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ห้องสมุดมารวย อาคารตลาดหลักทรัพย์ฯ มีพื้นที่ 688 ตารางเมตร รองรับผู้ใช้บริการได้ 228 ที่นั่ง แบ่งเป็น 2 ชั้นภายใต้แนวคิด “ชั้นบนเจียบกริบ ชั้นล่างกระซิบได้” เพื่อรองรับการเรียนรู้ในบรรยากาศผ่อนคลาย ที่ผู้ใช้บริการสามารถอ่านหนังสือและค้นคว้าข้อมูล พร้อมจิบกาแฟหอมกรุ่น ทำให้รู้สึกเพลิดเพลินได้อย่างเต็มอิ่มกับสรรพความรู้หลากหลายรูปแบบ นอกจากนี้ สมาชิกห้องสมุดยังสามารถยืมทรัพยากรกลับไปผลิตเพลย์ลิสต์นอกห้องสมุดได้อีกด้วย

(ธัญวงศ์ กิริตวานิชย์, 2550, ออนไลน์ ; ห้องสมุดมารวย, 2557, ออนไลน์)

สรุป

หลายคนอาจจะสงสัยว่าห้องสมุดไร้หนังสือคือห้องสมุดดิจิทัลหรือไม่หรือห้องสมุดไร้หนังสือคืออะไรกันแน่ จากการศึกษาพบว่าห้องสมุดไร้หนังสือเป็นห้องสมุดที่ไม่มีบริการหนังสือที่เป็นตัวเล่ม แต่จะบริการหนังสือที่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น เรียกได้ว่าห้องสมุดไร้หนังสือเป็นส่วนหนึ่งของห้องสมุดดิจิทัล ซึ่งเป็นการประหยัดงบประมาณในการจัดหาหนังสือ ประหยัดพื้นที่ในการจัดเก็บ ดูแลรักษาง่าย นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการ มีความรวดเร็วและทันสมัย ที่ประกอบไปด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ตพีซี หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ พร้อมเครื่องอ่านหนังสือซึ่งปัจจุบันจะเห็นได้ว่าห้องสมุดได้ถูกปรับเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย และตามความต้องการของผู้ใช้บริการ ที่เห็นเทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตไปแล้ว ตั้งแต่ต้นจนจนถึงก่อนเข้าอนไม่มีใครปฏิเสธได้ว่าตนเองได้ให้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนสำคัญต่อวิถีชีวิต ห้องสมุดที่ไม่มีหนังสือยังคงเป็นห้องสมุดเพราะยังเป็นแหล่งสาระความรู้ที่มากมายหลากหลายสาขาวิชา เพียงแต่ปรับเปลี่ยนรูปลักษณะให้ตอบโจทย์ผู้บริการยิ่งขึ้น ซึ่งในประเทศไทยได้มีหลายห้องสมุดที่นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในห้องสมุดแต่ไม่ใช่การปรับเปลี่ยนเป็นห้องสมุดไร้หนังสือทั้งหมด เนื่องจากหนังสือที่เป็นตัวเล่มยังมีความสำคัญที่คงคุณค่าบางเล่มไม่สามารถที่จะให้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มาแทนที่ได้ จึงต้องมีการให้บริการหนังสือที่เป็นตัวเล่มอยู่เพียงแต่นำการบริการอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้ควบคู่กันเท่านั้นเอง

บรรณานุกรม

- ไทยรัฐออนไลน์. (2558). โอ้แม่เจ้า! เปิดห้องสมุดวิเศษๆ จูฬาฯ สวยเวอร์! ค้นเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2559. จาก <http://www.thairath.co.th/content/540797>.
- ณัยวงศ์ กิตติวานิชย์. (2550). ห้องสมุดมารวยแหล่งความรู้ครบวงจร. ค้นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2559. จาก http://www.tpa.or.th/writer/read_this_book_topic.php?bookID=733&read=true&count=true.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2542). ห้องสมุดยุคใหม่กับไอที. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แอล เอส.
- หนุ่มลูกทุ่ง. (2555). เพิ่มรอยหยักให้สมองในห้องสมุดนิตยสารไฮเทค. ค้นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2559. จาก <http://www.manager.co.th/Travel/ViewNews.aspx?NewsID=9550000073144>.
- ห้องสมุดมารวย. (2557). เกี่ยวกับห้องสมุด. ค้นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2559. จาก <http://www.maruey.com/about/>.
- ห้องสมุดไร้หนังสือ แต่ความรู้้อลเลนนะ !. (2557). ค้นเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2559. จาก <http://thaipublisher.com>.
- Chyutopia. (2556). ห้องสมุดในรัฐTexas ประกาศ “ขอโทษที่ ห้องสมุดนี้ไม่มีหนังสือ!” เพราะทุกอย่างกลายเป็นดิจิตอลแล้ว. ค้นเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2559. จาก <http://thumbsup.in.th/2013/11/digital-library-in-texas/>.
- Flacy, M. (2013). Nation’s first all-digital, bookless library opens in Texas. Retrieved 7 March 2016. From <http://www.digitaltrends.com/cool-tech/bookless-all-digital-library-opens-in-texas/>.
- Flood, A. (2014). Bookless Library opened by New US University. Retrieved 7 March 2016. From <http://www.theguardian.com/books/2014/aug/29/bookless-library-new-us-university-florida-polytechnic-digital>.
- Haq, H. (2012). Bookless libraries’ – has it really come to this?. Retrieved 7 March 2016. From <http://www.csmonitor.com/Books/chapter-and-verse/2012/0717/Bookless-libraries-has-it-really-come-to-this>.
- Kolowich, S. (2009). Bookless Libraries??. Retrieved 5 March 2016. From <https://www.insidehighered.com/news/2009/11/06/library>.
- news.com.au. (2014). BibiloTech, America’s first bookless public library. Retrieved 5 March 2016. From <http://www.news.com.au/entertainment/books-magazines/bibilotech-americas-first-bookless-public-library-opens-in-texas/story-fna50uae-1226794714121>.

Sanburn, J. (2013). A Bookless Library Opens in San Antonio. Retrieved 6 March 2016.

From <http://nation.time.com/2013/09/13/a-bookless-library-opens-in-san-antonio/>.

Stein, L. (2014). Florida College opens A Library without books. Retrieved 7 March 2016.

From <http://www.businessinsider.com/r-library-without-books-debuts-at-floridas-newest-college-2014-8>.

Tully, P. (2013). The bookless library. Retrieved 7 March 2016. From <http://community.blogs.wesleyan.edu/2013/12/04/the-bookless-library/>.

vnews.com. (2014). Future libraries may not have books. Retrieved 7 March 2016. From <http://www.vnews.com/news/nation/world/10059835-95/future-libraries-may-not-have-books>.